

Nieuw Nederlands

TLPST

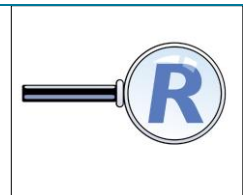
Lesbrief nummer 14 – januari 2015

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Hoe spreek jij de letter *r* uit?

Een wetenschapper deed vier jaar lang onderzoek naar de uitspraak van de *r*. Hij moest daarvoor met heel veel mensen praten. Een warenhuis leek hem daarvoor een goede plaats, want daar komen allerlei mensen over de vloer.

> [Lees verder](#)

Verander je taal en je leven

Als je andere woorden en zinnen gebruikt dan je gewend bent, kun je veranderen hoe mensen op jou reageren. En ook kun je met je eigen taalgebruik jezelf beïnvloeden.

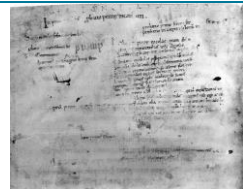
> [Lees verder](#)

Geschiedenis en toekomst van het Nederlands

Hoelang wordt er al Nederlands gesproken? Het hangt er een beetje van af hoe je het bekijkt, maar we kunnen zeker zo'n 1300 jaar teruggaan. Wat is er sinds die tijd met de taal gebeurd?

> [Lees verder](#)

De talen van Rotterdam

In Rotterdam wonen mensen die oorspronkelijk afkomstig zijn uit 176 verschillende landen. Dat betekent dat er heel veel verschillende talen gesproken worden. Wat zijn dat voor talen?

> [Lees verder](#)

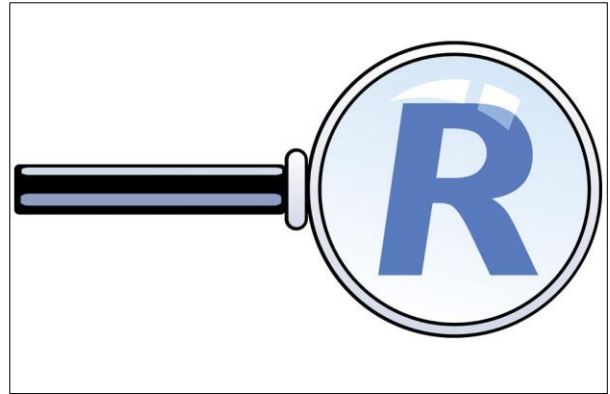
Hoe spreek jij de letter *r* uit?

Een wetenschapper deed vier jaar lang onderzoek naar de uitspraak van de *r*. Hij moest daarvoor met heel veel mensen praten. Een warenhuis leek hem daarvoor een goede plaats, want daar komen allerlei mensen over de vloer.

Zo gezegd, zo gedaan. De [wetenschapper](#) ging naar tien HEMA-vestigingen in Nederland en Vlaanderen. Hij sprak daar met 400 mensen, verzamelde 22.000 woorden en luisterde hoe ze hun *r*'en lieten rollen – of juist niet.

Uit zijn onderzoek blijkt dat de *r* in het Nederlands de klank is met de meeste verschillende uitspraken. De Gooise *r* (ook wel Randstad-*r* genoemd) komt veel voor, net zoals de tongpunt-*r* en de huig-*r* (die trouwens vaker bij vrouwen voorkomt dan bij mannen).

Het onderzoek had wel een nadeel voor de wetenschapper: hij kan nu niet meer normaal naar iemand luisteren, omdat hij voortdurend op de uitspraak van de letter *r* let. Misschien is dat binnenkort bij jou ook wel zo ...

Onderzoek naar de *r*.

Vragen en opdrachten

- 1 Welke soorten *r*'en worden er in het artikel van het *AD* (zie de link in de tekst) besproken?
- 2 Kun je van de drie *r*'en uit het artikel bedenken hoe ze klinken?
- 3 Maak een rondje in de klas. Welke *r*'en hebben jullie? Heeft iedereen dezelfde *r* of zijn er veel verschillen?
- 4 Welke *r* vind jij het mooist? Leg ook uit waarom.
- 5 Volgens het artikel gaan veel mensen naar de logopedist om iets aan hun *r* te doen. Probeer jezelf een andere *r* aan te leren. Lees de bovenstaande tekst hardop voor met deze andere *r*. Lukt het om de hele tekst met de aangeleerde *r* te blijven spreken?
- 6 De wetenschapper Koen Sebregts besteedde vier jaar aan dit onderzoek. Stelling: Dit soort onderzoeken naar de Nederlandse taal zijn nuttig. Wat vindt de klas?
Eens: blijf zitten.
Oneens: ga staan.

Leg je mening uit.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Verander je taal en je leven

Als je andere woorden en zinnen gebruikt dan je gewend bent, kun je veranderen hoe mensen op jou reageren. En ook kun je met je eigen taalgebruik jezelf beïnvloeden. Misschien kijk je zelfs anders tegen het leven aan als je andere woorden gebruikt.

Wil je echt veranderen wat je zegt? Hoe begin je daar dan aan? Door dikke boeken te lezen en hele hoofdstukken uit je hoofd te leren?

Nee, het kan veel eenvoudiger. Als je [deze vijftien zinnestjes](#) onder de knie krijgt, zou je een flink eind op weg zijn. Drie voorbeelden: 'Hoe kan ik je helpen?', 'Het spijt mij' en ... 'Nee.'

Werken deze zinnestjes echt? Het lijkt een verzinsel, maar in het oorspronkelijke [Engelstalige artikel](#) over deze vijftien zinnestjes wordt toch af en toe verwezen naar wetenschappelijk onderzoek.

Je weet maar nooit. Misschien zijn sommige van die zinnestjes ook nuttig voor jou.

Verander je taal en je leven.

Vragen en opdrachten

- 1 Lees de 15 zinnestjes. Schrijf de zinnestjes op die je minder vaak dan 3 keer per week gebruikt.
- 2 Schrijf achter elke zin op waarom je hem niet vaak gebruikt.
- 3 Wat denk jij: kun jij jouw leven veranderen door je taal te veranderen? Leg je mening uit.
- 4a Lijstjes zijn een populair internetverschijnsel. Een Nederlandstalige 'lijstjeswebsite' is www.upcoming.nl. Zoek op deze website een lijstje dat je leuk vindt. Waar gaat het lijstje over?
- 4b Waarom vind je het lijstje leuk?
- 5a Zoek op de website Upcoming.nl ook een lijstje dat je nuttig vindt. Waar gaat het lijstje over?
- 5b Waarom vind je het lijstje nuttig?
- 6 Je gaat nu zelf een lijstje maken. Kies een van de volgende onderwerpen:
 - 10 dingen die je nodig hebt om je schooltijd te overleven.
 - 10 redenen waarom het fijn is om in Nederland te wonen.
 - 10 taalfouten die veel te vaak gemaakt worden.
- 6a Maak het lijstje.

6b Zoek op internet bij elk punt een passend plaatje, gifje of filmpje.

6c Maak van het totale lijstje een mooie PowerPointpresentatie. Presenteer jouw lijstje aan de klas.

> Antwoorden

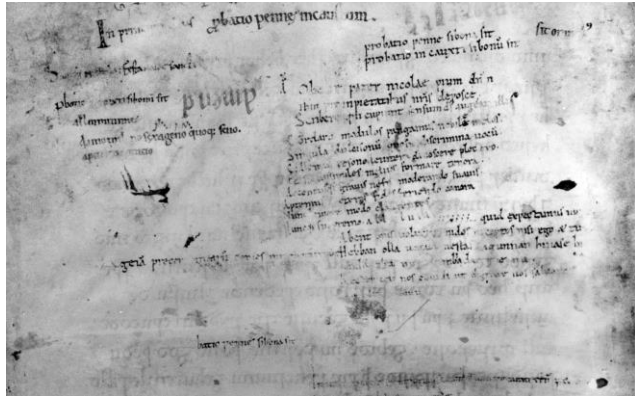
> Terug naar de voorpagina

Geschiedenis en toekomst van het Nederlands

Hoelang wordt er al Nederlands gesproken? Het hangt er een beetje van af hoe je het bekijkt, maar we kunnen zeker zo'n 1300 jaar teruggaan. Omdat de taal de hele tijd steeds een beetje verandert, is de taal van duizend jaar geleden wel heel anders dan die van nu. Wat is er in al die tijd gebeurd?

Door alle veranderingen is heel oude taal voor ons nog maar moeilijk te begrijpen. Maar de taal die duizend jaar terug gesproken werd in het gebied waar nu Nederland en Vlaanderen liggen, wordt door de meeste deskundigen al Nederlands genoemd. Sterker nog, de oudste Nederlandse zin komt ongeveer uit het jaar 750.

Er is sinds die tijd veel met de taal gebeurd. Je vindt een overzicht op de website [Taalhelden](#). Wat was het eerste gedicht? Wanneer verschenen de eerste nieuwsberichten? Of het eerste woordenboek? Je ziet het allemaal op een [duidelijke tijdlijn](#).

'Hebban olla uogala ...'

De tijdlijn is bijgewerkt tot 2013. Wat we natuurlijk nog niet weten, is wat er de komende jaren met onze taal gaat gebeuren. Zijn er in het jaar 3015 nog steeds mensen die Nederlands spreken? En hoe zal dat dan klinken? Een paar jaar geleden waagde een taalkundige zich [aan een voorspelling](#).

Vragen en opdrachten

- 1 Een van de bekendste Nederlandse zinnen komt uit de elfde eeuw:
'Hebban olla uogala nestas hagunnan hinase hi(c) (a)nda thu uuat unbidan uue nu.'
Welke woorden herken je?
- 2 Kijk bij de antwoorden naar de betekenis van de zin. Had je veel woorden goed herkend?
- 3 Bekijk de tijdlijn uit de tekst. Wat is de oudste Nederlandse zin?
- 4 Wat is de oudste Nederlandstalige ridderroman?
- 5 Zoek het spreekwoordenschilderij in de tijdlijn. Probeer zo veel mogelijk spreekwoorden te vinden.
- 6 Bekijk het filmpje uit de tekst. Van welke voorspellingen denk jij dat ze zullen uitkomen?
- 7 Van welke voorspellingen denk jij dat ze niet zullen uitkomen?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

De talen van Rotterdam

In Rotterdam wonen mensen die oorspronkelijk afkomstig zijn uit 176 verschillende landen. Dat betekent dat er heel veel verschillende talen gesproken worden. Wat zijn dat voor talen?

Het Rotterdamse tijdschrift *Stadsgeheimen* was nieuwsgierig naar de vele talen die er in Rotterdam gesproken worden. Er werd een journaliste op afgestuurd om met mensen te praten over de talen die ze spreken. Hoe is het bijvoorbeeld om thuis een heel andere taal te praten dan op school? Of om een geheimtaal te hebben die anderen niet kunnen verstaan? Of om Nederlands – en soms Rotterdams dialect – te leren zonder naar school te gaan?

Het is een lang verhaal geworden, met heel veel interviews. Het staat op de [website van Stadsgeheimen](#). De journalisten van Radio 1 zagen dat artikel ook en maakte er vervolgens een programma over, dat [ook op internet staat](#).

De Koopgoot in Rotterdam.

Vragen en opdrachten

- 1 Luister het radiofragment uit de tekst. Sanneke van Hasselt maakt een portret van vijf mensen met vier verschillende nationaliteiten. Welke vier nationaliteiten zijn dat?
- 2 Wat vond Sanneke van Hasselt grappig aan de slogan die vorig jaar in een politieke campagne werd gebruikt?
- 3 Welk vooroordeel heeft Sanneke van Hasselt?
- 4 Wat zegt Sanneke van Hasselt over het zuivere Nederlands?
- 5 Spreek jij thuis een andere taal of een ander dialect dan op school?
 - Zo ja, hoe vind je dat? Krijg je hier vaak reacties op van andere mensen?
 - Zo nee, hoe vind je het als je bij iemand thuis komt waar dit wel gebeurt?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1 De Gooise *r* / de Randstad-*r*.
De tongpunt-*r*.
De huig-*r*.
 - 2 t/m 6 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1 t/m 6 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1 Eigen antwoord.
 - 2 Letterlijk staat er: 'Hebben alle vogels nesten begonnen behalve ik en jij; wat wachten we nu', oftewel: 'Alle vogels zijn al aan het nestelen, behalve jij en ik; waar wachten we nog op?'
 - 3 *Maltho thi afrio lito*.
Het betekent: (Ik) meld: (ik) maak je vrij, laat. (Laat is een oud woord voor 'slaaf, horige'.)
 - 4 Karel ende Elegast.
 - 5 Alle verborgen spreekwoorden vind je [hier](#).
 - 6 en 7 Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1 Turks, Iraans, Engels en Surinaams.
 - 2 De slogan luidde: 'In Rotterdam spreken we Nederlands'. Ze vond het grappig omdat in Rotterdam juist veel verschillende talen worden gesproken.
 - 3 Dat allochtone mensen meer last hebben van de Nederlandse kou.
 - 4 Ze denkt niet dat het zuivere Nederlands er ooit is geweest.
 - 5 Eigen antwoorden.
-